

Verkenning Wind op Land voor agrariërs RES-NHN

Ton van Schie
Sijas Akkerman
Mandy Schouws
Henk Lok

eindverantwoordelijk LTO Noord
eindverantwoordelijk Participatiecoalitie
projectleider MNH
projectleider LTO Noord

23-08-2023

*Samen voor een gezond en
duurzaam Noord-Holland*

natuur en milieu **noord-holland**
federatie

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Managementsamenvatting	3
Achtergrond	4
Aanleiding en doel	5
Werkwijze	6
Uitleg spinnenweb model	9
Draagvlak	18
Energiecoöperatie	19
Bevindingen en resultaten	20
Conclusies en aanbevelingen	31
Bronnen	32

Managementsamenvatting

Dit rapport behandelt een inventarisatie van potentiële nieuwe zoekgebieden voor windenergie in het kader van RES 2.0. Hiervoor zijn vijf randvoorwaarden en uitgangspunten onderzocht die van belang zijn om verdere ontwikkeling vorm te geven, dit is gevisualiseerd aan de hand van een spinnenwebmodel. De onderzochte punten zijn: politiek draagvlak, draagvlak bij agrariërs, draagvlak bij burgers, betrokkenheid van energiecoöperaties en mogelijk andere stakeholders en landschappelijke inpassing.

Uit dit rapport blijkt dat de meeste gemeenten onzeker zijn over het toevoegen van nieuwe zoekgebieden voor windenergie in RES 2.0. Het draagvlak voor windenergie wordt in twee categorieën verdeeld: draagvlak onder bedrijven en draagvlak in de omgeving. Uit het onderzoek naar draagvlak onder bedrijven blijkt dat agrariërs bereid zijn om deel te nemen aan windmolenprojecten op agrarisch gebied. Samenwerking tussen agrarische bedrijven voor clusterontwikkeling wordt gestimuleerd, zelfs wanneer zij geen windturbines op hun eigen grond kunnen plaatsen. Dit is bedoeld om de voordelen en nadelen van windmolens in de omgeving eerlijk onder de agrariërs te verdelen. Het benaderen van de omgeving blijkt complexer, voornamelijk vanwege politieke onzekerheid en de verschillende stadia van projectplannen. Het verkrijgen van draagvlak brengt uitdagingen met zich mee en gemeentelijke steun blijkt cruciaal. In Noord-Holland zijn weinig goed georganiseerde energiecoöperaties die een rol kunnen spelen in de ontwikkeling van windmolenprojecten, waardoor het koppelen van een energiecoöperatie aan een cluster lastig is.

Verschillende clusters van geïnteresseerde agrariërs zijn geïdentificeerd en cluster 1 (gemeente Heiloo), cluster 3 (gemeente Hollands Kroon) en cluster 6 (gemeentes Medemblik, Stede Broec en Drechterland) worden als meest kansrijk beschouwd. Voor een vervolgonderzoek wordt voorgesteld om gesprekken aan te gaan met gemeenten en energiecoöperaties om de ontwikkeling van deze clusters verder te bevorderen. Hiermee wordt beoogd om uiteindelijk de omgeving te betrekken en draagvlak te creëren voor de plaatsing van windmolens.

Achtergrond

Voor de transitie naar duurzame energie zullen zowel zonne-energie als windenergie een belangrijke rol spelen. Hoewel windenergie over het algemeen gevoeliger ligt dan zonne-energie, is een combinatie van beide het meest geschikt om de energietransitie succesvol te realiseren. Daarom is het van groot belang om onderzoek te doen naar mogelijke locaties voor windenergie. Dit rapport richt zich op het onderzoek naar bestaande en potentiële nieuwe locaties voor windenergie op agrarische gronden, met aandacht voor maatschappelijk draagvlak en landschappelijke inpassing als kernpunten.

Daarnaast kan windenergie een belangrijke rol spelen in duurzame en toekomstbestendige landbouw. Het biedt kansen voor de boer om extra inkomsten te genereren waardoor het toekomstperspectief voor bedrijven verbetert. Daarmee ontstaat er ook financiële slagkracht waardoor schaalvergroting van bedrijven niet (langer) noodzakelijk is. Door de noodzaak tot schaalvergroting te verminderen kan een bijdrage worden geleverd aan andere opgaven in het landelijk gebied, zoals biodiversiteit, stikstof, waterkwaliteit en voorkomen van bodemdaling.

Het is van belang dat er vanuit een integrale benadering wordt gekeken naar gebieden met potentie en dat er op basis van huidige en toekomstige uitdagingen een afweging wordt gemaakt door ondernemers of ontwikkeling van windenergie een beter toekomstperspectief biedt. Vanuit LTO Noord en haar leden heeft wind op land sterk de voorkeur, de ruimtelijke claim van zonneparken heeft (te) veel impact op de hoeveelheid beschikbare landbouwgrond. De toenemende druk op grond zorgt ook voor een extra druk op schaalvergroting en intensivering van de bedrijfsvoering.

Door de dialoog met lokale partijen aan te gaan hebben Natuur en Milieufederatie Noord-Holland (MNH) en LTO Noord onderzoek gedaan naar welke agrarische gebieden kansrijk zijn voor windenergie en in hoeverre er in deze gebieden draagvlak is en/of kan worden gecreëerd bij verschillende stakeholders in het gebied. In het participatietraject zijn voorwaarden en uitgangspunten opgehaald voor de mogelijke realisatie van nieuwe of bestaande wind zoekgebieden.

Aanleiding en doel

Aanleiding

De Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 van regio Noord-Holland Noord (NHN) is in 2021 vastgesteld door de gemeenten, waterschap en provincie in deze regio. In de RES 1.0 NHN zijn 45 zoekgebieden voor zon en/of wind aangewezen die gezamenlijk 1.5 TWh aan stroom moeten opleveren. Dit onderzoek richt zich op het zoeken naar mogelijke nieuwe zoekgebieden voor wind in agrarisch gebied.

In dit rapport zijn de Natuur – en Milieufederatie Noord-Holland (MNH) en LTO Noord gezamenlijk op zoek gegaan naar mogelijkheden voor windenergie in bestaande en nieuwe zoekgebieden in het kader van de RES 2.0. In dit rapport is er met een brede blik gekeken naar mogelijk nieuwe en bestaande zoekgebieden in agrarisch gebied. Hierin is als basis het draagvlak en de landschappelijke inpassing genomen, met als doel dat mogelijke nieuwe gebieden met draagvlak van onderaf tot stand komen.

Lokaal gezien biedt windenergie niet alleen kansen voor agrariërs. Het is van belang dat de lusten en lasten eerlijk worden verdeeld en dat de opbrengst uit windenergie terecht komt in de omgeving. Door intensieve samenwerking van lokale overheden, agrarische ondernemers (ondersteund door de brancheorganisatie LTO Noord) en burgers (ondersteund door de MNH en een lokale energiecoöperatie) kan ontwikkeling mogelijk worden.

Doel

De doelstelling van dit onderzoek is: het opstellen van een (route)kaart van kansrijke gebieden voor de ontwikkeling van windenergie voor Provincie Noord Holland door het inventariseren/afwegen van uitdagingen voor een gebied en belangen/voorwaarden van agrariërs, burgers en lokale overheden centraal te stellen als input voor het opstellen van RES 2.0.

Werkwijze

In dit rapport is gezocht naar mogelijke nieuwe locaties voor windenergie op land door in gesprek te gaan met lokale partijen. Tijdens deze gesprekken is onderzocht in hoeverre er in deze gebieden draagvlak is of kan worden gecreëerd bij verschillende stakeholders. In het participatietraject zijn er verschillende voorwaarden en uitgangspunten opgehaald die van belang zijn om mogelijke ontwikkeling verder vorm te geven. De onderzochte punten zijn: politiek draagvlak, draagvlak bij agrariërs, draagvlak bij burgers, betrokkenheid van energiecoöperaties en mogelijke andere stakeholders en landschappelijke inpassing.

Conform het projectplan zijn er 6 stappen doorlopen:

1. Verkennen planologische uitgangspunten wind RES 1.0 en bestuurlijke toets gemeenten;
2. Verkenning van lokaal (latent) draagvlak bij agrariërs en burgers;
3. Gesprek met grondeigenaren;
4. Gesprek met burgers via de energiecoöperaties;
5. Opstellen rapport en terugkoppeling stakeholders;
6. Presentatie resultaten aan gemeenten.

In de volgende secties wordt per stap een beschrijving van de genomen acties beschreven.

Stap 1

Verkennen planologische uitgangspunten wind RES 1.0 en bestuurlijke toets gemeenten

Tijdens de eerste stappen van dit onderzoek is duidelijk naar voren gekomen dat een politiek draagvlak voor windmolens in de regio RES Noord-Holland Noord gevoelig ligt. Om dit project voorzichtig aan te pakken, is ervoor gekozen om kleine stappen per keer te nemen.

De wethouders en ambtenaren zijn geïnformeerd tijdens de werkgroep en/of stuurgroep van de RES NHN. Daarnaast is er een eerste verkenning uitgevoerd onder de gemeentes om het draagvlak voor mogelijke windmolens in hun gemeente te peilen. Op basis hiervan is een inschatting gemaakt van de potentie van een project bij elke gemeente. Deze gesprekken waren nog niet gericht op specifieke locaties.

Stap 2

Verkenning van lokale (latente) draagvlak bij agrariërs en burgers

Uit de eerste inventarisatie onder de gemeentes is gebleken dat er geen specifiek gebied in Noord-Holland Noord aantrekkelijker is dan andere gebieden. Daarom is in de tweede stap onderzoek gedaan naar het draagvlak onder de LTO-leden en andere agrariërs in Noord-Holland Noord. Agrariërs konden zich aanmelden als ze interesse hadden in windenergie op hun land. In totaal hebben ruim 80 agrariërs interesse getoond in het project.

Deze agrariërs zijn vervolgens uitgenodigd voor een bijeenkomst op 16 maart 2023 om geïnformeerd te worden over de mogelijkheden en voorwaarden voor windenergie op hun land. Ongeveer 60 agrariërs waren hierbij aanwezig. Deze avond omvatte een programma met verschillende sprekers. Tijdens deze avond zijn de aanwezigen geïnformeerd over de tijdlijn en stappen van RES NHN, de beperkingen vanwege natuur in NHN, het oppakken van initiatieven en een voorbeeld van een lokaal initiatief. Na deze avond is er een aanvulling op de inventarisatie gemaakt om verdere interesse van agrariërs te peilen.

Stap 3

In gesprek met grondeigenaren

In de derde stap zijn wij op bezoek gegaan bij verschillende agrariërs die samen zijn gevoegd tot clusters. In totaal zijn er 10 clusters gevormd. Deze clusters zijn tot stand gekomen door te kijken welke agrariërs bij elkaar in de buurt zitten. Daarnaast is er op grote lijnen gekeken of de natuurgebieden een beperking vormen. Die eerste schifting in kansrijke clusters maakt dat we kunnen inzoomen op (groepen) agrariërs die wat willen en kunnen realiseren. Tijdens keukentafelgesprekken met de clusters hebben we inhoudelijke gesprekken gevoerd om een scherper beeld te krijgen bij de situatie afhankelijk van de wensen, kansen en beperkingen per cluster. Tijdens deze gesprekken is er uitgebreid ingegaan op de omgeving, daarbij rekening houdend met technische en landschappelijke aspecten en gezondheidsnormen. Het is niet noodzakelijk dat er een windturbine op het land van de boer zelf komt om deel te nemen aan de clusters. Ook hebben we contact gezocht met agrariërs op Texel. Echter, geheel Texel is een Natura 2000 gebied, wat plaatsing van windmolens -op dit moment- onmogelijk maakt. Daarnaast zijn daar beperkingen in het bestaande beleid op windmolens (zowel kleinere als

grotere) m.b.t. Natura 2000. Deze kwesties hebben ertoe geleid dat er op Texel geen keukentafelgesprekken zijn gevoerd.

Stap 4

Gesprek met burgers via de energiecoöperaties

De bereidheid vanuit de agrariërs is gepolst en we hebben burgers geprobeerd te betrekken via het contact met energiecoöperaties. Echter, dat kost meer tijd en moeite dan gedacht vanwege de bestuurlijke beperkingen, de beperkte capaciteit van coöperaties en terughoudendheid van agrariërs. Om te voorkomen dat er in de toekomst al bij voorbaat veel weerstand tegen dergelijke initiatieven ontstaat worden juist ook kritische groepen benaderd.

Stap 5

Opstellen rapportage en terugkoppeling aan stakeholders

De uitkomsten van alle stappen zijn verwerkt in een rapport. Er is een zoekkaart met zoekgebieden opgesteld en de uitkomsten zijn vertaald naar het spinnenwebmodel. Uitgangspunten en voorwaarden zijn per stakeholdersgroep beschreven. We koppelen de resultaten terug aan de stakeholders en hebben hun feedback verwerkt.

Stap 6

Presentatie resultaten aan gemeenten

Tijdens de laatste stap presenteren we de resultaten aan de betrokken ambtenaren en bestuurders van gemeenten. We informeren hen over wat we hebben opgehaald en geven advies over een vervolg.

Uitleg spinnenweb model

Om de voorwaarden en uitgangspunten van de clusters inzichtelijk te maken, hebben we gekozen voor een spinnenwebmodel. De eerder beschreven kwalitatieve benadering hebben we met behulp van dit model vertaald in kwantitatieve scores. Deze waarden maken duidelijk hoe de clusters op de specifieke voorwaarden en uitgangspunten scoren. Het spinnenwebmodel biedt een visuele weergave van het ontwikkelingsstadium van deze voorwaarden en uitgangspunten. Hoe hoger de score die aan het spinnenwebmodel wordt toegekend, des te beter zijn de voorwaarden en uitgangspunten voor het cluster. Lagere scores geven aan dat het cluster weinig kansrijk is of er noodzakelijke ruimte is voor verdere ontwikkeling.

Gemeentes NHN

Het identificeren van nieuwe wind-zoekgebieden of het concretiseren van bestaande zoekgebieden is een gevoelig onderwerp voor de gemeentes binnen de regio RES NHN. In de gesprekken met de ambtenaren werd deze gevoeligheid extra benadrukt. Nodige voorzichtigheid in dit proces is dan ook geboden, vooral vanwege de gevoeligheid van windmolens voor bewoners van de gemeente. Bij de meeste gemeentes geven de ambtenaren wel aan dat ze openstaan voor de mogelijkheid van microturbines met een hoogte tot 15 meter.

Voor het spinnenwebmodel hebben we de gemeentes een score toegekend op basis van hun houding ten opzichte van grotere windmolens. Een lagere score geeft aan dat de gemeente minder openstaat voor nieuwe windmolens, terwijl een hogere score aangeeft dat de gemeente meer bereid is om nieuwe zoekgebieden voor windenergie te verkennen.

Natuur

Voor het bepalen van de waarde voor de variabele natuur hebben we gekeken naar verschillende factoren, waaronder Natura 2000, NNN, BPL-gebieden en de visiekaart Wind van MNH. Verder is er gekeken naar trekvogelroutes en weidevogelgebied. Op basis van de bekende natuurgegevens hebben we scores toegekend aan de gebieden. Hoe dichterbij of in een natuurgebied, hoe lager de score. Aangezien het vermijden van natuurgebieden een belangrijke richtlijn was bij het selecteren van de clusters, bevinden de meeste clusters zich niet in de nabijheid van beschermde natuur. Let wel: een hogere score op natuur betekent niet dat een windturbine een positief effect heeft op de natuur.

Stadium projectplan

In het spinnenwebmodel wordt ook het stadium van het projectplan benadrukt als een van de criteria. Een cluster met een goed ontwikkeld projectplan, inclusief zaken als een gedetailleerde analyse van het aantal molens en een doordachte locatie, krijgt een hogere score dan een cluster dat zich nog in een vroeg stadium bevindt.

Draagvlak bedrijven

Het spinnenwebmodel houdt ook rekening met het draagvlak van bedrijven als een belangrijke voorwaarde. Aangezien de meeste clusters streven naar het plaatsen van meerdere windmolens, waarbij deze zich bevinden op grond van verschillende grondeigenaren die mogelijk hinder kunnen ondervinden, is het van belang om de betrokkenheid van bedrijven en agrariërs in de omgeving te bevorderen. Om het succes van het project te vergroten, is het opnemen van bedrijven als aparte inventarisatie aan het spinnenwebmodel toegevoegd. Hierbij krijgt het cluster een hogere score wanneer er contact is met de meeste bedrijven in de omgeving en in sommige gevallen zelfs wanneer deze bedrijven participeren in het project.

Draagvlak omgeving

Een andere vorm van draagvlak is steun vanuit de directe omgeving, waarbij de focus ligt op de omwonenden van de potentiële locatie van het cluster. Dit betreft de mensen die in de nabijgelegen woongebieden of in de nabijheid van de windmolen(s) zullen wonen of werken. In dit geval krijgt het cluster een hogere score wanneer er positieve reacties komen op de voorgestelde locatie van de windmolen(s). Aan de andere kant krijgt het cluster een lagere score wanneer er geen onderzoek is verricht naar de omgeving of wanneer er negatieve reacties zijn ontvangen. Er wordt ook een lagere score toegekend wanneer dit niet bekend is, omdat er dan nog geen initiatief genomen is voor contact. Er kan dan in potentie een positieve houding bestaan, maar men is dan (nog) niet concreet in gesprek.

Energiecoöperatie

Tijdens deze inventarisatie is ernaar gestreefd om de clusters zoveel mogelijk te koppelen aan lokale energiecoöperaties. Wanneer een cluster is gekoppeld aan een lokale energiecoöperatie of aan de Windunie wordt er een hogere score toegekend dan wanneer een initiatief nog op zoek is naar een energiecoöperatie of deze nog zelf moet gaan vormen.

	1	2	3	4	5
Gemeente	Ambtelijk en bestuurlijk geen ruimte	Ambtelijk en/of bestuurlijk weinig ruimte	Staat open voor bespreken ideeën	Onderzoek naar opname RES 2.0	Toegezegd opname in RES 2.0
Natuur	Bevindt zich in Natura2000 gebied en/of in rood vogeltrek kaart route en/of rood weidevogelgebied kaart	Bevindt zich in NNN/BPL gebied en/of oranje vogeltrekroute kaart en/of oranje weidevogelgebied kaart	Bevindt zich dichtbij Natura2000/ NNN/BPL gebied en/of geel/groen vogeltrekroute kaart en/of geel/groen weidevogelgebied kaart	Bevindt zich relatief ver van Natura2000/ NNN/BPL gebied en/of blauw vogeltrekroute kaart en/of blauw weidevogelgebied kaart	Extra voor de natuur, geen beperkingen
Stadium projectplan	Geen	Idee fase	Begin onderzoekfase	Concept projectplan	Volledige uitgewerkt projectplan
Draagvlak bedrijven	Geen	Eerste gesprekken	Meedenken met plannen en lokaal eigendom	Concept afspraken in wording	Afspraken tussen initiatiefnemers en eigendom
Draagvlak omgeving	Geen (of nog geen gesprekken gevoerd)	Eerste gesprekken	Meedenken met plannen en lokaal eigendom	Concept afspraken in wording	Afspraken tussen initiatiefnemers en eigendom
Energie-coöperatie	Geen (of nog geen gesprekken gevoerd)	Eerste gesprekken	Meedenken met plannen en lokaal eigendom	Concept mede eigenaarschap	Afspraken mede eigenaarschap

Tabel 1: definiëring score factoren=

Natuur inventarisatie

Dit onderdeel beschrijft de diverse natuurregimes die van toepassing zijn op het onderzochte gebied, namelijk Natura2000, Natuur Netwerk Nederland (NNN) en Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL), de Sovon vogel gevoeligheidskaarten, trekvogelroutes en MNH visiekaart wind.

Natura 2000

Natura2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Deze gebieden zijn gekozen op basis van de vogelrichtlijn, de habitatrichtlijn en zijn aangewezen door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. In Natura2000-gebieden worden dieren, planten en hun omgeving beschermd om de biodiversiteit en soortenrijkdom te behouden.

In het gebied RES NHN zijn 11 Natura2000 gebieden. Namelijk het Noord-Hollands Duinreservaat, Schoorlse Duinen, Abtskolk & De Putten, Zwanenwater & Puttemerduinen, Duin Den Helder-Callantsoog, Duinen en Lage Land Texel, Eilandspolder, Noordzeekustzone, Waddenzee, IJsselmeer en Markermeer & IJmeer. De meeste gebieden liggen langs de kustlijn en langs het andere grotere water in Noord-Holland. Verder is er nog een groot stuk tussen de Schermer en de Beemster.

Voor het plaatsen van een windmolen in of nabij een Natura2000-gebied is het verplicht te onderzoeken of de plaatsing effect heeft op het gebied. Indien de uitkomsten uit het onderzoek aantonen dat er geen grote effecten zijn op de planten- en diersoorten of de leefomgeving zijn windmolens in of nabij het gebied mogelijk. Indien er uit het onderzoek naar voren komt dat er wel effecten zijn dan zou er eventueel een uitzondering gemaakt kunnen worden als er geen alternatieve oplossingen zijn. De Europese Commissie heeft hierover een richtlijn opgesteld (RVO, 2021).

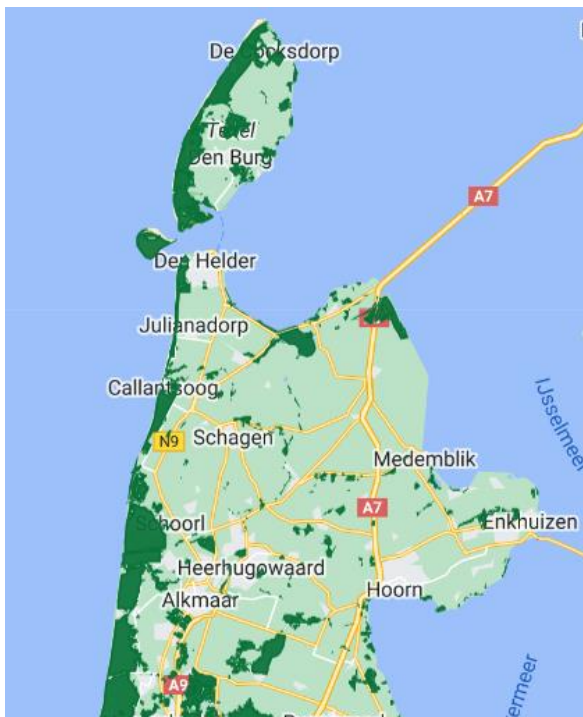

Figuur 1: Natura2000 gebieden RES NHN (licht groen)

NNN

In de Natura2000-gebieden zijn lang niet alle bijzondere landschappen van Noord-Holland vastgelegd. Een deel van deze bijzondere gebieden zijn vastgelegd als NNN (Natuur Netwerk Nederland). Dit is een voortzetting van de Ecologische Hoofdstructuur. Het doel is om deze natuurgebieden met elkaar te verbinden. Zo hebben de planten en de dieren in de gebieden meer kans om zich te verspreiden en voort te planten. Op het land is de provincie verantwoordelijk voor deze natuur. Het NNN ligt vast in de wet ruimtelijke ordening en de bescherming van NNN lijkt op die van Natura2000.

Net als bij Natura2000 is het niet toegestaan om belangrijke waarden en kenmerken in het gebied aan te passen. Wel kunnen er uitzonderingen op gemaakt worden, indien er geen redelijk alternatief is, of als er dwingende redenen van openbaar belang zijn en er compensatie plaatsvindt. (De wezenlijke kenmerken en waarden natuurnetwerk Nederland voor provincie Noord-Holland liggen in een document vast). Dit is vastgelegd in de zogenaamde ADC-toets. Verder telt er in Noord-Holland een meerwaardebepaling voor het NNN, dit houdt in dat een ontwikkeling van een windmolen duidelijk aantoonbare meerwaarde voor het NNN moet hebben.

Figuur 2: NNN-gebieden RES NHN (donkergroen)

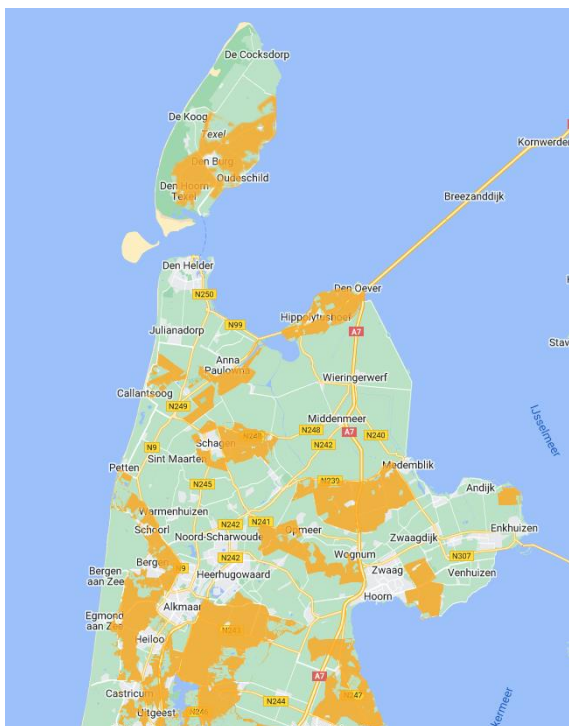
BPL

Bijzondere Provinciale Landschappen (BPL) zijn gebieden met een speciale status in de provincie Noord-Holland vanwege hun landschappelijke waarde. Deze landschappen zijn aangewezen vanwege hun bijzondere eigenschappen en waarde voor mens en natuur en zijn aangewezen om Noord-Holland in de toekomst leefbaar te houden. Per landschap is aangegeven welke ecologische, landschappelijke, cultuurhistorische of aardkundige waarden aanwezig zijn. Deze kernkwaliteiten mogen niet worden aangetast.

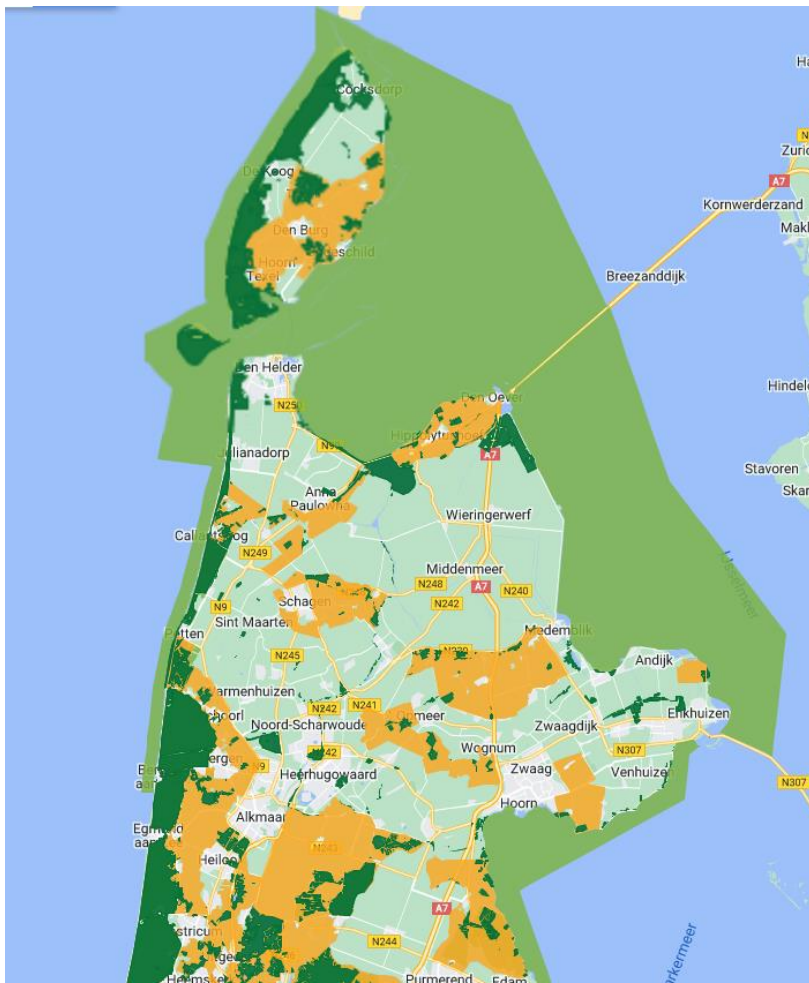
De vraag of een ontwikkeling van windturbines of zonnepark in Bijzonder Provinciaal Landschap van groot openbaar belang is en er geen reële alternatieven zijn, moet worden beantwoord vanuit de

bovenregionale opgave en mogelijkheden voor duurzame energieopwekking. Als er in de provincie geen reële andere mogelijkheden voor duurzame energieopwekking zijn (die niet leiden tot een aantasting van het Bijzonder Provinciaal Landschap) en de bovenregionale opgave niet haalbaar is zonder de betreffende ontwikkeling, zou deze van groot openbaar belang kunnen zijn (Provinciale staten van Noord-Holland, 23 mei 2022).

Verder geeft de Provinciale Staten van Noord-Holland aan dat onder meer de Regionale Energie Strategieën (RES'en) duidelijkheid bieden over de vraag of een dergelijke ontwikkeling van groot openbaar belang is en of er ergens anders geen reële andere mogelijkheden zijn voor de ruimtelijke ontwikkeling. Opname van een locatie in een RES betekent echter niet per definitie dat de ontwikkeling van windturbines of een zonnepark op deze locatie van groot openbaar belang is en dat daarvoor geen reële alternatieven bestaan.

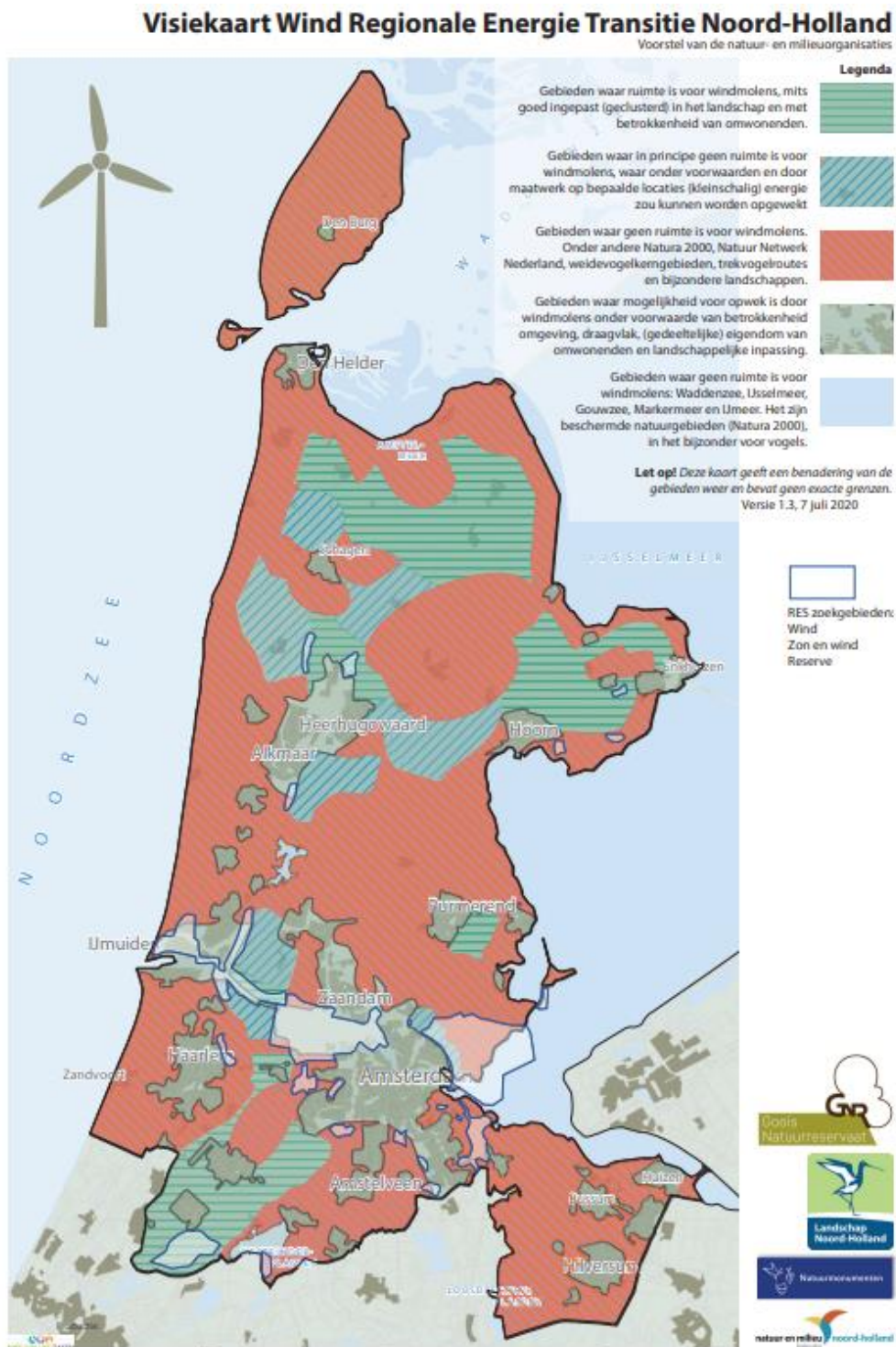
Figuur 3: BPL-gebied RES NHN (oranje)

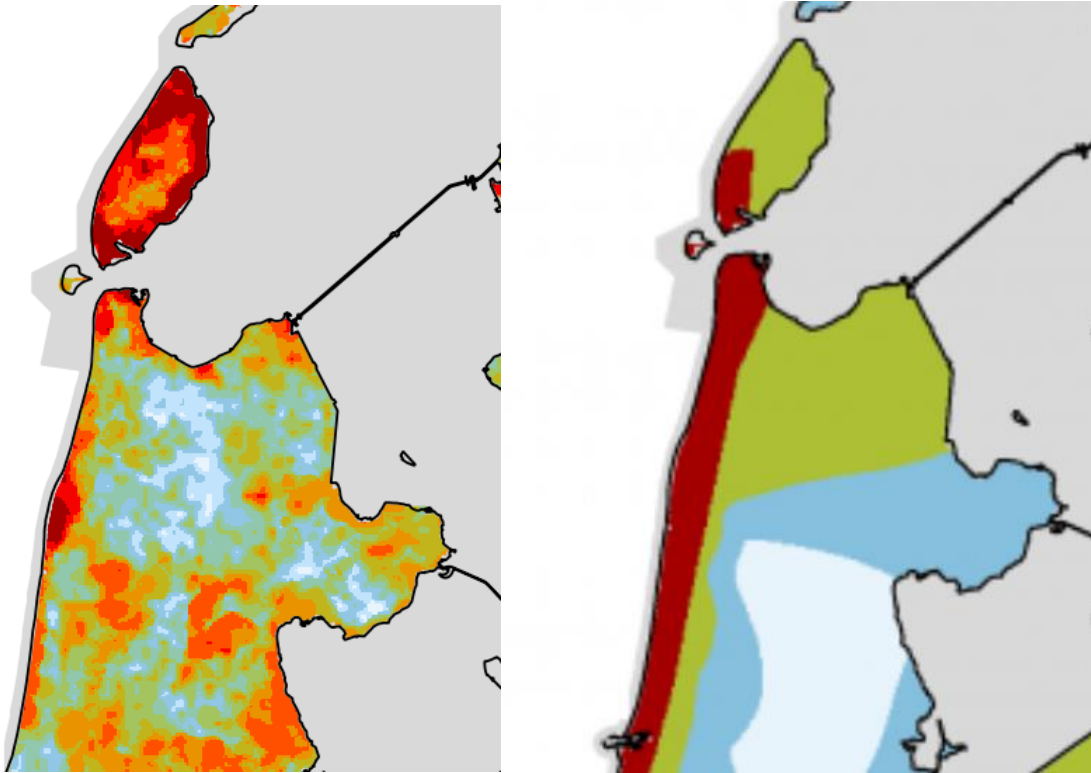
Figuur 4: Natura2000, NNN en BPL RES NHH

Samen met verschillende TBOs heeft MNH een kaart getekend waar inzichtelijk gemaakt wordt waar volgens ons windmolens op land goed landschappelijk ingepast kunnen worden en waar dat minder goed zou kunnen, zie figuur 5. Deze kaart zal worden meegenomen in het onderdeel 'natuur'. Verder is figuur 6 de Savon gevoeligheidskaart broedvogels en niet-broedvogels en gevoeligheidskaart vogeltrek meegenomen. De rode kleur op de kaart is extreem gevoelig, oranje is erg gevoelig, groen is gevoelig en blauw is licht gevoelig.

Figuur 5: Visiekaart Wind Regionale Energietransitie Noord-Holland

Figuur 6: Savon gevoeligheidskaart broedvogels en niet-broedvogels (afbeelding links) en gevoeligheidskaart vogeltrek (afbeelding rechts). De rode kleur op de kaart is extreem gevoelig, oranje is erg gevoelig, groen is gevoelig en blauw is licht gevoelig (SOVON, 2023).

Draagvlak

Dit rapport verdeelt het draagvlak in twee categorieën: draagvlak onder bedrijven en draagvlak in de omgeving. Het onderzoek naar draagvlak onder bedrijven richt zich op de mate van betrokkenheid van agrarische bedrijven in de regio bij het proces. Het is van belang dat agrariërs zelf hun collega's in de buurt benaderen om te bespreken hoe ze gezamenlijk een cluster van windmolens kunnen realiseren. Bovendien zullen agrariërs die in de nabijheid van de mogelijke locatie voor de windmolen wonen, hoogstwaarschijnlijk geen molen op hun eigen grond kunnen plaatsen vanwege beperkingen of andere belemmeringen. Hoewel ze geen windmolen op hun eigen grond kunnen hebben, kunnen ze dus nog steeds deelnemen aan het proces door financieel mee te draaien. Hierdoor is de kans op verzet onder deze agrariërs minder groot. Daarnaast zullen deze omwonende agrariërs naar verwachting de meeste hinder ondervinden van de aanwezigheid van de windmolens.

Het tweede deel van het draagvlak betreft de omgeving. Het benaderen van de omgeving blijkt voor de boeren aanzienlijk gecompliceerd te zijn. Dit wordt veroorzaakt door meerdere factoren, maar de belangrijkste zijn de onzekerheid over de negatieve politieke standpunten van gemeentes, ten opzichte van windenergie op land, en de onzekerheid over het huidige stadium van hun eigen projectplan.

De boeren geven aan dat ze het lastig vinden om de omgeving te benaderen als potentiële locatie voor de windmolen, vooral als er nog veel onduidelijkheid is over de mogelijkheden om überhaupt een windmolen te mogen plaatsen. Ondanks dat de boeren op het belang van het draagvlak van de omgeving zijn geweest, blijven velen vastzitten in dit dilemma. Hierdoor zijn er tot nu toe weinig stappen ondernomen om de omgeving te informeren over hun plannen.

Voor het vervolg zouden de boeren de mogelijkheid moeten kunnen krijgen om in gesprek te gaan met de gemeentes om te onderzoeken of er een opening gemaakt kan worden voor de dialoog met de omgeving. Door samen te werken met de gemeentes kunnen boeren meer inzicht krijgen in het politieke standpunt ten opzichte van windenergie op land en kunnen ze de benodigde informatie verzamelen over het huidige stadium van hun eigen projectplan. Op deze manier kunnen ze de onzekerheid verminderen en een beter geïnformeerde benadering hanteren wanneer ze de omgeving benaderen als potentiële locatie voor de windmolen. Het openen van deze communicatielijnen met de gemeentes kan helpen om een positief draagvlak in de omgeving te creëren en de benodigde steun te verkrijgen voor hun plannen. Dit zonder meteen de eventuele toezegging te doen voor het toevoegen van een windgebied op de RES 2.0.

Energiecoöperatie

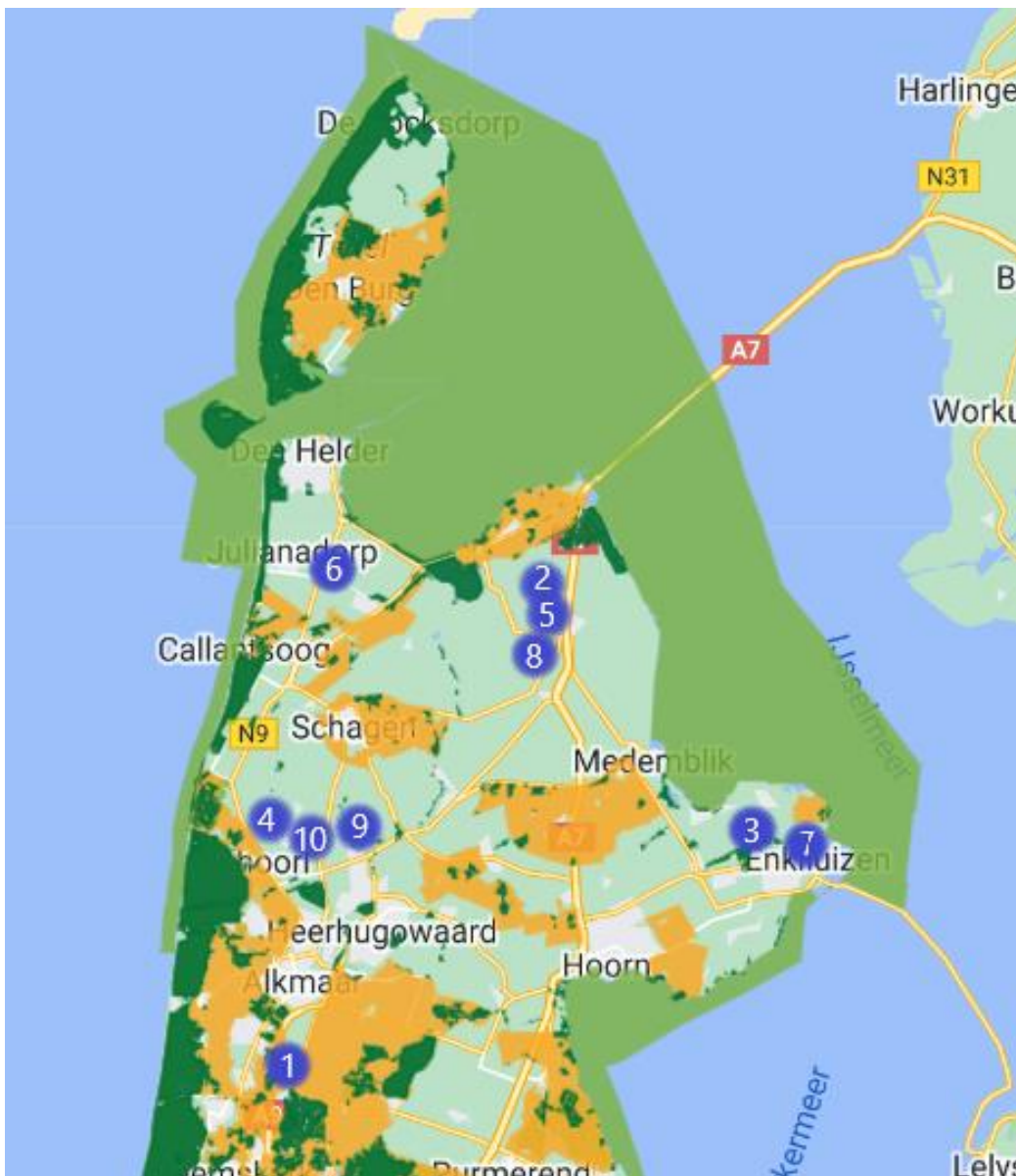
In de kop van Noord-Holland zijn maar een beperkt aantal goed georganiseerde energiecoöperaties te vinden en nog minder energiecoöperaties die in staat zijn om een project op te zetten voor het plaatsen van een windmolen. Hierdoor blijkt het lastig om alle ontstane clusters te verbinden met bestaande energiecoöperaties. Hoewel de clusters ervoor kunnen kiezen om zelf een energiecoöperatie op te richten, zijn hier op dit moment nog geen concrete plannen voor. Momenteel zijn er echter drie energiecoöperaties die mogelijk interesse hebben om zich aan te sluiten bij een of meerdere clusters. Er lopen gesprekken daarover. De energiecoöperaties zijn:

1. Heiloo Energie
2. Noord-Hollandse Energiecoöperatie (NHEC)

Bevindingen en resultaten

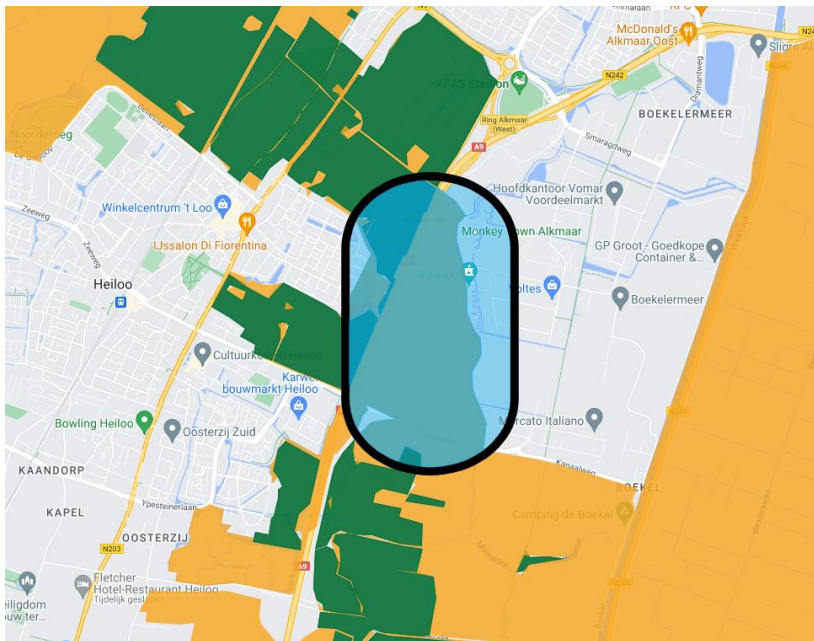
Clusters

Tijdens ons onderzoek hebben we verschillende clusters geïdentificeerd, waarin meerdere agrariërs interesse hebben getoond in windmolens. We zijn het gesprek aangegaan met deze clusters om de voorwaarden en uitgangspunten in kaart te brengen. Gedurende deze gesprekken en het vervolcontact hebben we een goed beeld gekregen van de huidige stand van zaken binnen de clusters. Voor elk cluster is er in dit onderzoek een spinnenwebmodel gemaakt met de voorwaarden en uitgangspunten. Elk cluster heeft verschillende plannen, variërend van één enkele molen tot meerdere molens in een cluster- of een lijnopstelling. Om de anonimiteit van de agrariërs te waarborgen, zullen de clusters worden aangeduid met een grof zoekgebied. Op deze manier kunnen we het zoekgebied in beeld brengen zonder specifieke locaties van agrariërs bekend te maken vanwege privacybescherming.

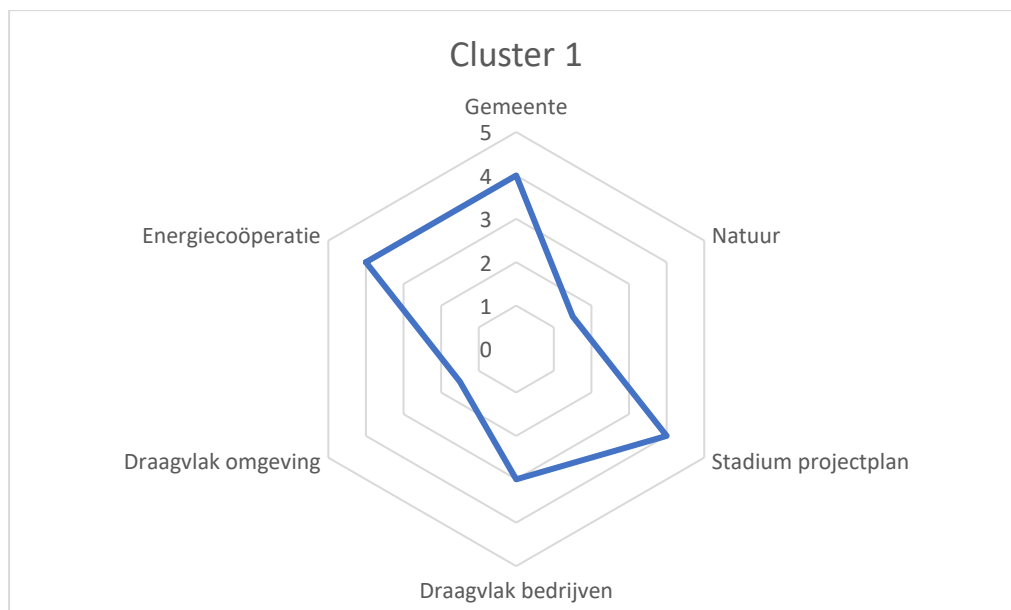

Cluster 1

Cluster 1 is gelegen in de gemeente Heiloo, bevindt zich in het BPL en scoort hoog op de gevoeligheidskaart van Sovon. Wat betreft natuur is dit een moeilijker gebied. Het gebied valt in het RES-zoekgebied 'zon', specifiek ten Noorden van de Kanaalweg. De agrariërs in het gebied hebben aangegeven geen zonne-energie op hun akkerlanden te willen. Daarom willen ze de aanwijzing 'zon' van hun grondgebied afkrijgen. Zij staan op initiatief van Heiloo Energie wel meer open voor windenergie.

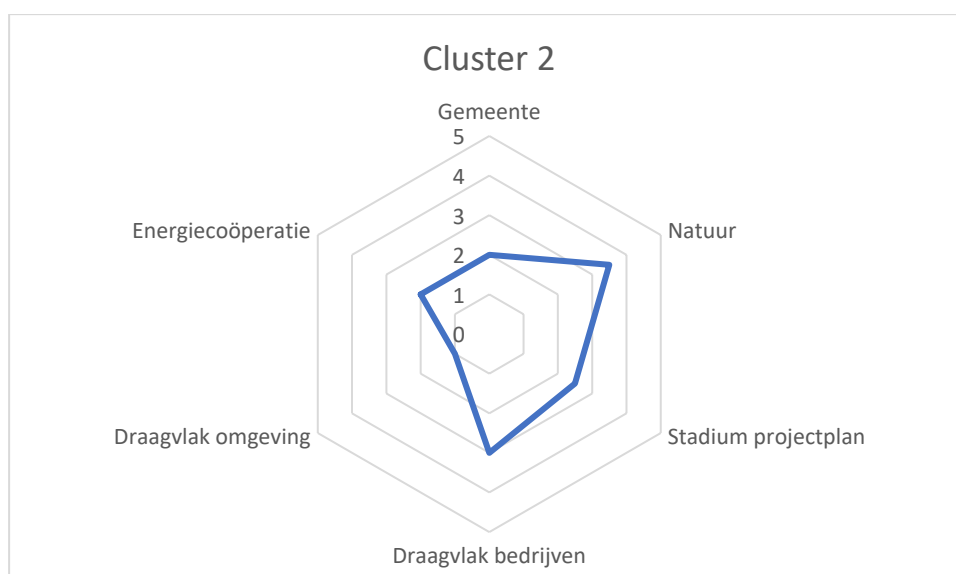
In de laatste kadernota (17-7-2023) heeft het gemeentebestuur van Heiloo aangegeven het zoekgebied verder te willen uitwerken als zoekgebied 'wind'. De gemeente stelt voor dit in de RES 2.0 aan te passen. Heiloo Energie heeft in samenspraak met de agrariërs een eerste uitwerking van het projectplan laten opstellen door Windunie, waarbij er mogelijkheden zijn voor meerdere windmolens.

Cluster 2

In Cluster 2, gelegen in de gemeente Hollands Kroon, bevindt zich geen nabijgelegen natuurgebied. Op de Sovon-gevoeligheidskaart scoort het relatief laag. Het cluster wordt gevormd door diverse enthousiaste agrariërs die eigenaar zijn van de landerijen. Zij hebben al enige gedachten over mogelijke locaties voor windmolens, maar staan open voor alternatieve ideeën. De agrariërs in de omgeving hebben onderling contact en werken gezamenlijk aan het project. Op dit moment heeft het cluster nog geen specifieke stappen ondernomen om draagvlak te creëren bij de bredere omgeving, vanwege de terughoudende opstelling van de gemeente. Desalniettemin, de agrariërs in dit cluster zijn bereid om draagvlak op te bouwen indien er perspectief is voor het worden van een RES2.0 zoekgebied. Bovendien zijn de agrariërs bereid om kleinere turbines op hun erf te plaatsen voor de eigen energievoorziening, maar die zijn vooral aantrekkelijk voor veehouders en kleingebruikers, minder voor akkerbouwers/tuinders.

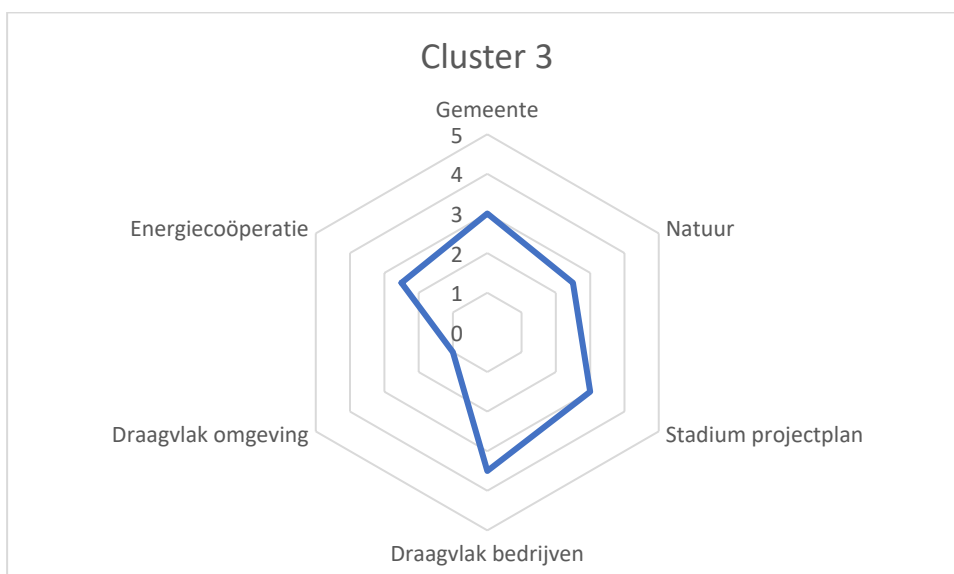

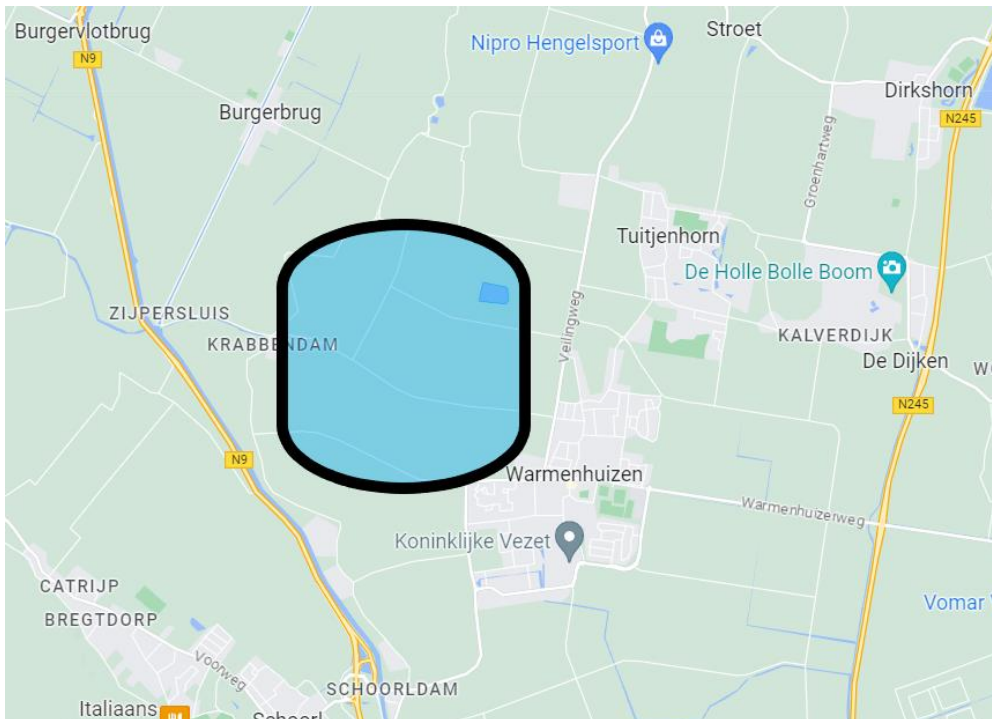
Cluster 3

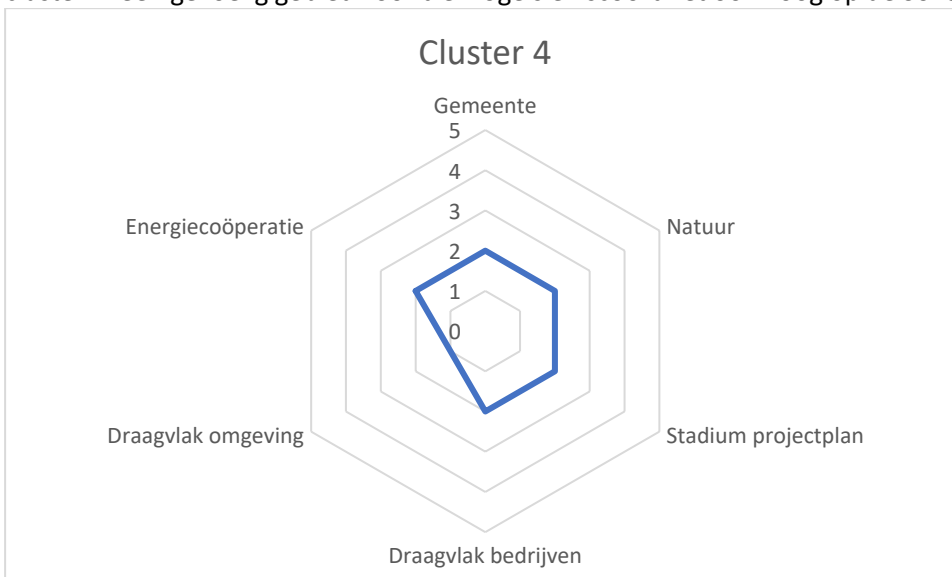
Cluster 3 bevindt zich in de gemeente Medemblik, Stede Broec en Drechterland en is gedeeltelijk gelegen binnen een NNN-gebied. Het cluster heeft reeds overlegd met Staatsbosbeheer, de eigenaar van het NNN-gebied, en zij hebben laten weten niet negatief te staan tegenover de plaatsing van windmolens in dat specifieke gebied. Ze tonen interesse in het actief meedenken met het cluster. Op de Sovon-gevoeligheidskaart scoort het gebied van hoog tot laag, maar gemiddeld relatief hoog. Het cluster heeft een projectplan opgesteld en voert gesprekken met een lokale energiecoöperatie om deze bij het project te betrekken. Ze benadrukken het belang van lokale financiering. Verder willen ze opzoek naar een projectleider om het project te gaan trekken. De meeste agrariërs in de omgeving zijn betrokken bij de gesprekken. Om draagvlak te creëren in de bredere omgeving streven ze naar samenwerking met een energiecoöperatie, ze voorzien echter enige weerstand van de gemeente Medemblik. Het zoekgebied is groot en omvat verschillende agrarische bedrijven, waardoor er meerdere opties mogelijk zijn. Interesse in erfmolens is laag.

Cluster 4

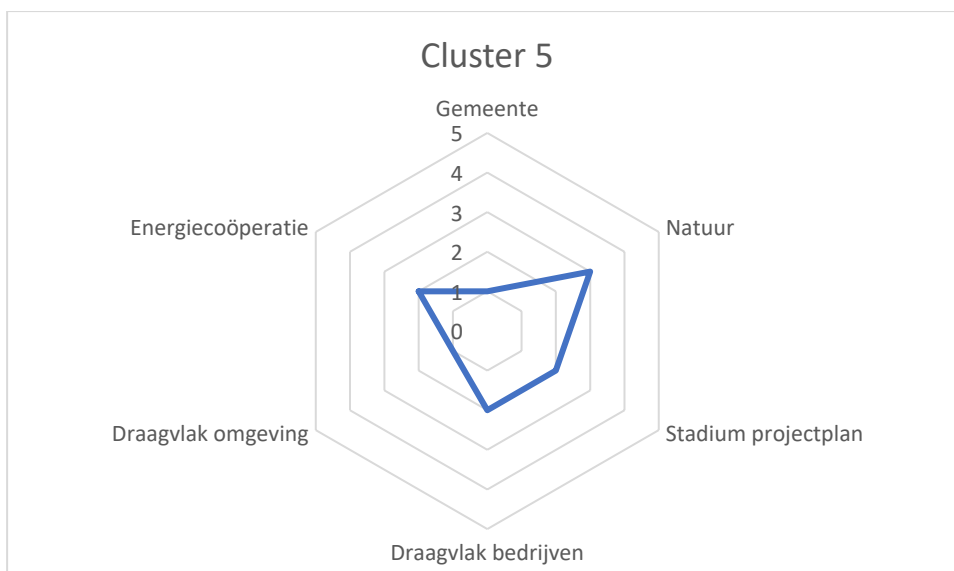
Cluster 4 bevindt zich in de gemeente Schagen en is niet gelegen in de nabijheid van natuurgebieden. Oorspronkelijk bestond Cluster 4 uit meerdere boeren verspreid over een groot gebied, maar het is nu opgesplitst in Cluster 4 en Cluster 10. Op dit moment bevindt dit cluster zich nog in een vroeg stadium van het projectplan. Er is echter wel al nagedacht over de mogelijkheid om de opgewekte stroom af te laten nemen door een grote gebruiker in de omgeving. Gezien het redelijk dichtbevolkte gebied lijkt dit cluster zich meer te richten op individuele windmolens dan op een cluster van windmolens. Op dit moment is er nog geen specifieke aandacht besteed aan de betrokkenheid van andere agrarische bedrijven en de bredere omgeving bij het verkrijgen van draagvlak. Wat betreft de natuur ligt het cluster in een gevoelig gebied voor trekvogels en scoort het ook hoog op de Sovon-gevoeligheidskaart.

Cluster 5

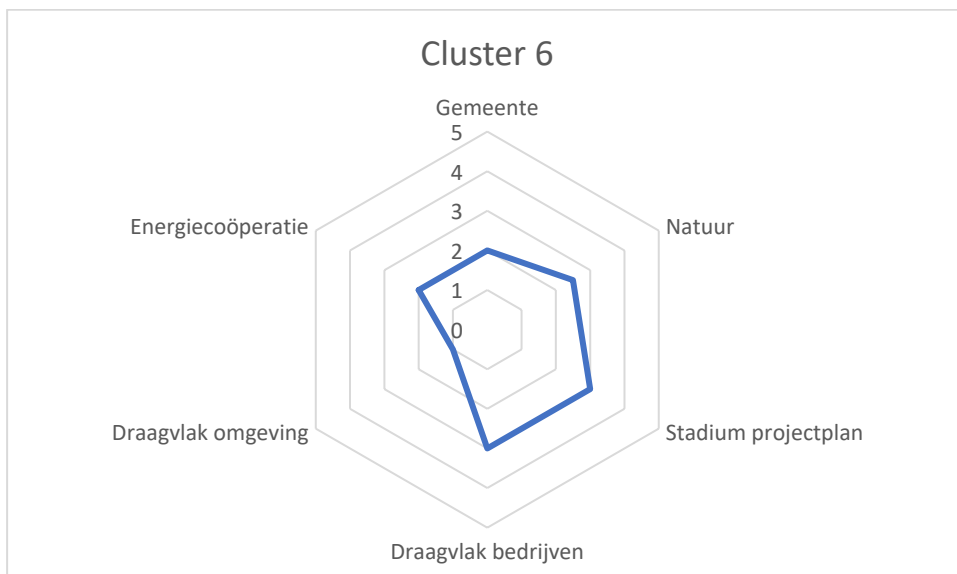
Cluster 5 bevindt zich in de gemeente Hollands Kroon en is niet gelegen in de nabijheid van natuurgebieden. In dit gebied zijn al veel windmolens aanwezig, waardoor het mogelijk zou zijn om een lijnopstelling te overwegen om de nieuwe windmolen(s) beter in het landschap te integreren. Aanvankelijk waren er twee agrariërs, maar het plan voor dit cluster wordt inmiddels ontwikkeld door één agrariër en er is nog weinig inspanning geleverd om draagvlak te verkrijgen, zowel onder de agrariërs in de omgeving als in de bredere gemeenschap. Momenteel wordt onderzocht welke lokale energiecoöperatie zich kan aansluiten bij het project. Daarnaast staat het cluster open voor het bieden van vergoedingen aan omwonenden. Wat betreft de natuur krijgt het gebied geen hoge gevoeligheidsscore van Sovon en is er geen natuur in de buurt.

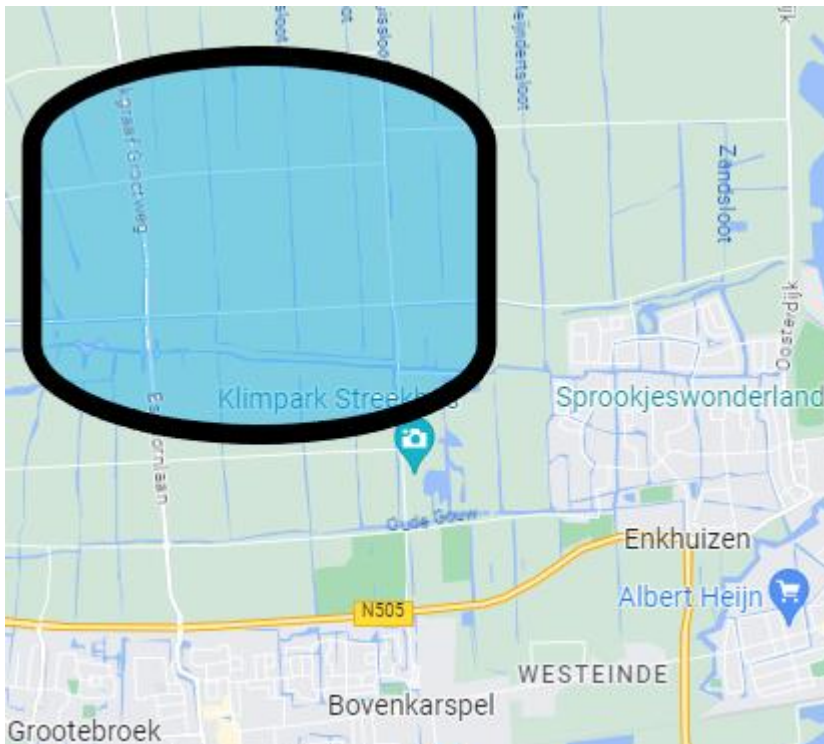
Cluster 6

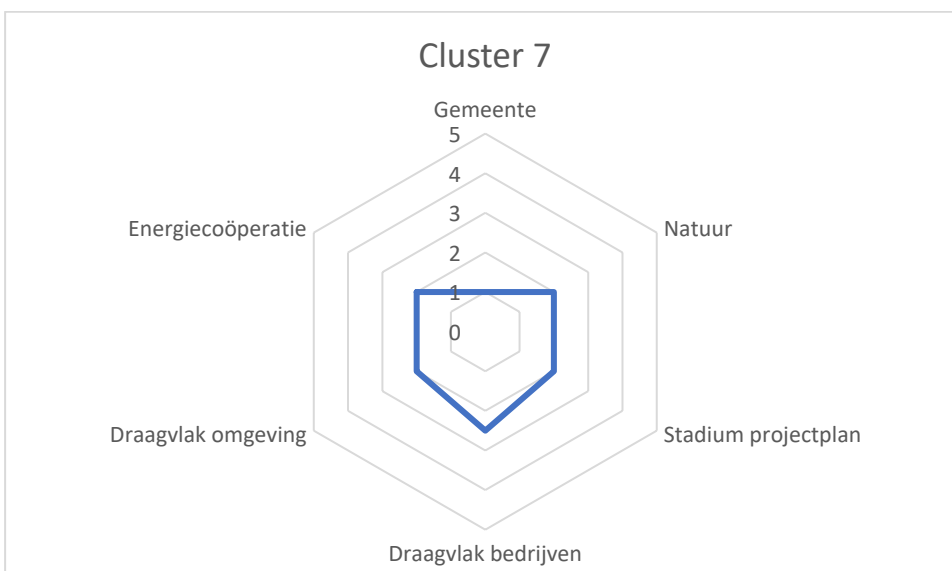
Cluster 6 bevindt zich in de gemeente Hollands Kroon en is niet liggend in de nabijheid van natuurgebieden. Wel ligt het cluster in een gevoelig gebied voor trekvogels en scoort het op de Sovon gevoeligheidskaart relatief gemiddeld. Het cluster bestaat uit verschillende agrariërs die nauw betrokken zijn bij de plannen. Op dit moment bevinden de plannen zich nog in een beginstadium, en er wordt overwogen om een mogelijke lijnopstelling te realiseren in het landschap. Het cluster heeft nog geen actieve stappen ondernomen om draagvlak te verkrijgen vanuit de omgeving. Een lokale energiecoöperatie is echter in de beginfase van betrokkenheid bij dit cluster. Het cluster wil samen met de energiecoöperatie een plan maken om draagvlak te zoeken in de omgeving.

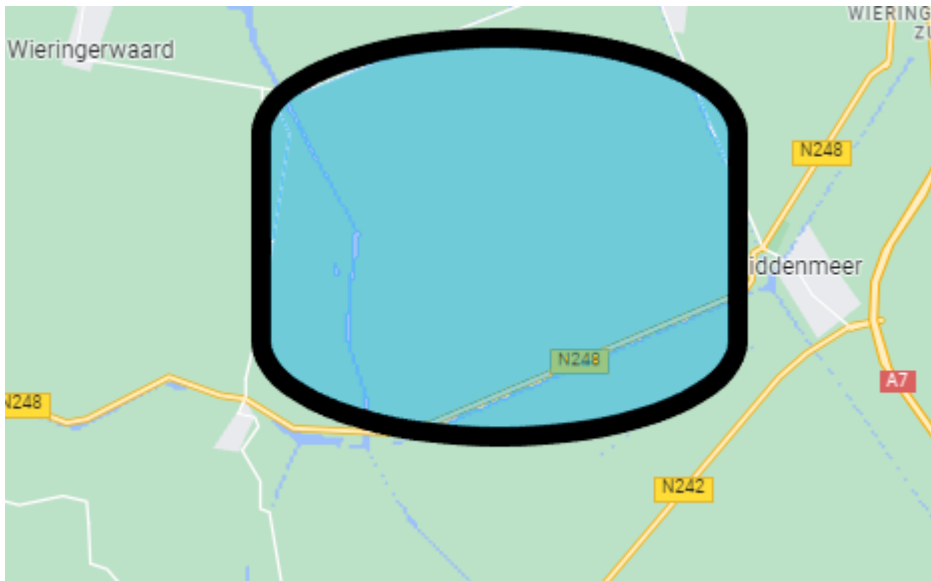
Cluster 7

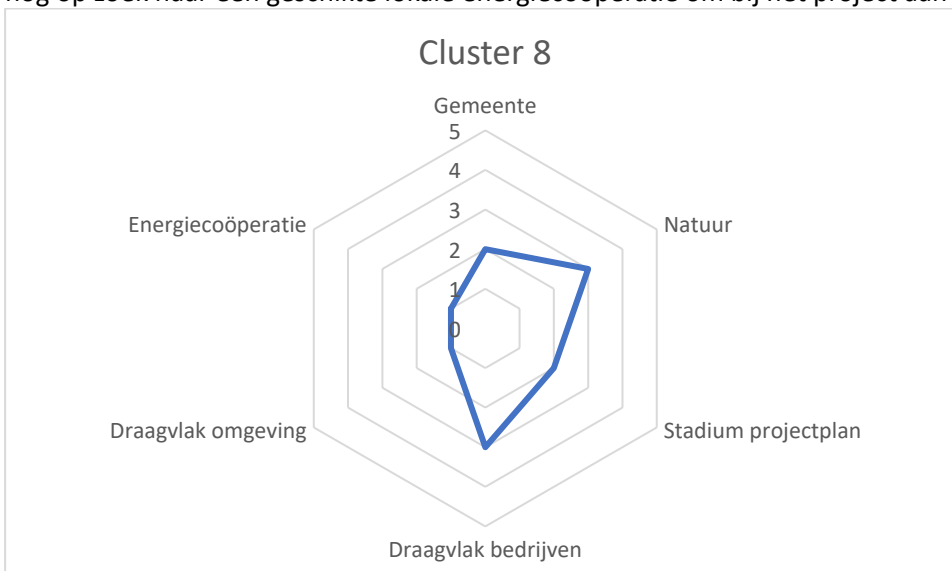
Cluster 7 is gelegen in de gemeente Medemblik en grenst aan een NNN-gebied. Hoewel er geen plannen zijn om windmolens in het NNN-gebied te plaatsen, is er nog geen overleg geweest met Staatsbosbeheer, de eigenaar van het NNN-gebied. Op de Sovon-gevoeligheidskaart ligt het in gevoelig gebied. Cluster 7 bevindt zich in de nabijheid van een ander zoekgebied, namelijk cluster 3. Op dit moment wordt er gezocht naar draagvlak onder agrariërs en ondernemers in de omgeving, en de reacties tot nu toe zijn positief. Het initiatief heeft ook contact opgenomen met een groter energiebedrijf om te verkennen wat de mogelijkheden zijn. Er is echter nog geen actieve zoektocht naar draagvlak in de directe omgeving ondernomen, deels vanwege de houding van de gemeente.

Cluster 8

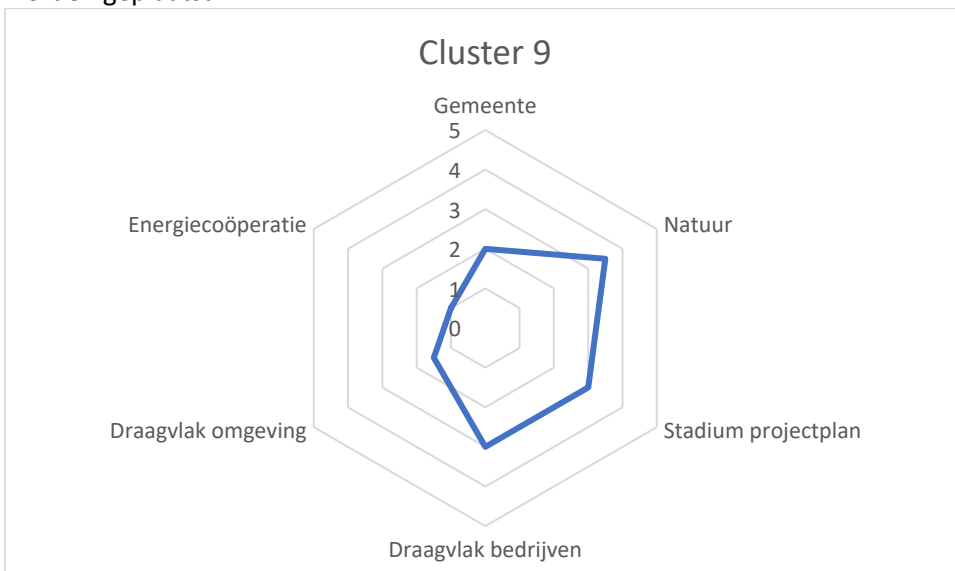
Cluster 8 is gelegen in de gemeente Hollands Kroon en bevindt zich in een gebied waar een strookje van een NNN-gebied langs het water loopt, hierover is nog geen contact geweest met de eigenaar van het NNN-gebied. Op de Sovon-gevoeligheidskaart ligt het in een relatief minder gevoelig gebied. Het cluster heeft een projectplan voor een mogelijke locatie voor de windmolens, maar staat open voor andere ideeën. Ze overwegen zowel het plaatsen van kleine molens voor eigen gebruik als grote molens voor de omgeving. Een deel van de agrarische ondernemingen in de omgeving is betrokken bij de plannen. Op dit moment is er nog geen breder draagvlak in de omgeving gezocht, maar het cluster staat open voor gesprekken en wil de lusten en lasten van het project met de omgeving delen. Ze zijn nog op zoek naar een geschikte lokale energiecoöperatie om bij het project aan te sluiten.

Cluster 9

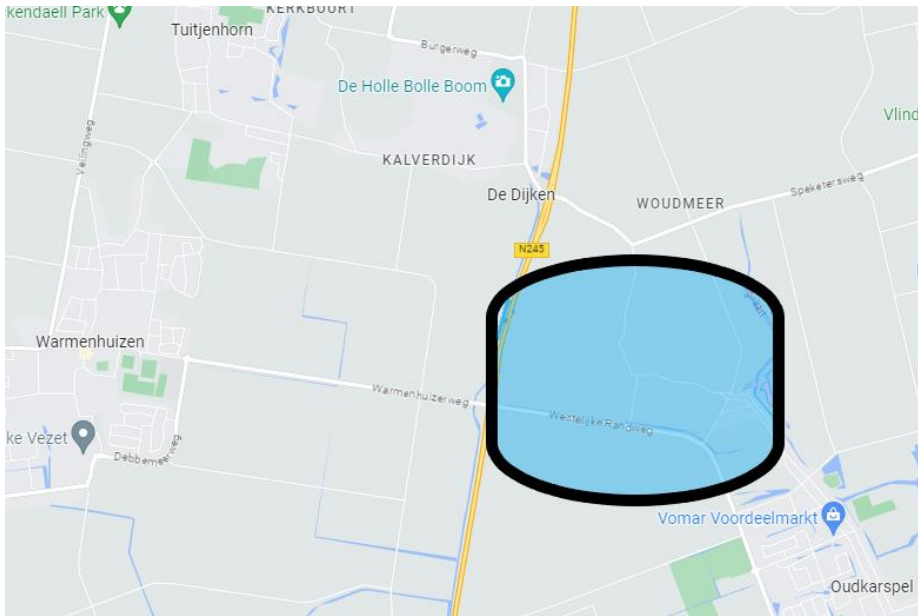

Cluster 9 is gelegen in de gemeente Hollands Kroon en wordt omringd door verschillende natuurgebieden, maar bevindt zich niet in een natuurgebied. Ook voor de gevoeligheidskaart van Sovon is het relatief laag. Het cluster heeft de wens om bestaande kleine molens te vervangen door mogelijk grotere molens. Indien de mogelijkheid zich voordoet om over te stappen naar grotere molens, willen ze graag draagvlak in de omgeving zoeken. Momenteel ervaren ze echter enige uitdaging in het vinden van perspectief op draagvlak. Ze hebben voorzichtig de reacties van de directe omgeving gepet en de eerste reacties waren niet negatief. Het cluster heeft de intentie om zich aan te sluiten bij een bestaande energiecoöperatie, maar als er op dit moment geen passende coöperatie beschikbaar is, zijn ze bereid om elders aansluiting te vinden. Momenteel is Cluster 9 gepland voor het gebied rondom het dorp 't Veld. Uiteraard zullen de windmolens op een gepaste afstand van het dorp worden geplaatst.

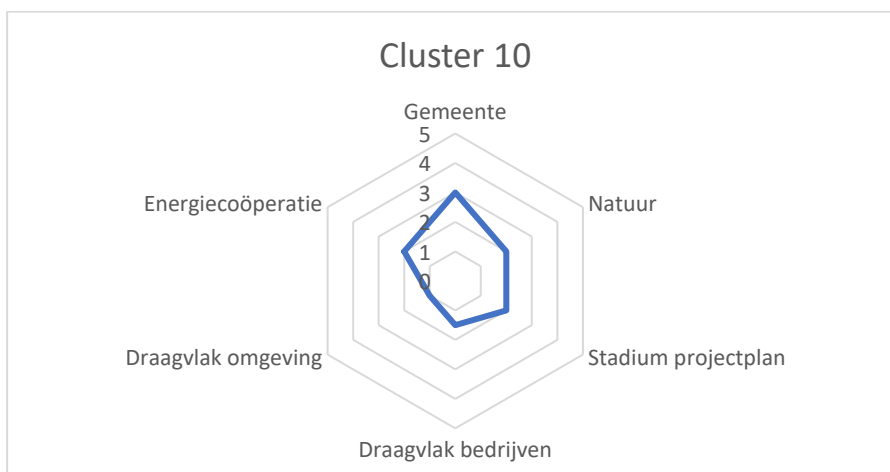

Cluster 10

Cluster 10 is een onderdeel van de afsplitsing van cluster 4, bevindt zich in de gemeente Dijk en Waard en ligt niet in de buurt van natuur. De gevoeligheidskaart van Sovon geeft een gevoeligheid aan. Dit cluster is nog niet heel ver qua stadium in het vormen van een projectplan. Mede door het redelijk dichtbevolkte gebied lijkt het hier meer te gaan om individuele molens dan een cluster aan windmolens. Daarom gaat het om een individuele boer. De andere agrariërs, bedrijven en omgeving zijn nog niet echt meegenomen in zoektocht naar draagvlak. Wel staan ze hier open voor om het verder te onderzoeken.

Conclusies en aanbevelingen

Dit rapport belicht diverse clusters die onderzocht zijn voor potentiële nieuwe zoeklocaties om windenergie op land bij agrariërs te realiseren. De meeste clusters bevinden zich nog in hun initiële ontwikkelingsfase, waarbij ze actief werken aan het opstellen van projectplannen en de intentie hebben om aansluiting bij energiecoöperaties te zoeken. De meest veelbelovende clusters zijn aangeduid als cluster 1, 3 en 6, gevolgd door cluster 2, 8 en 9. De overige clusters worden, op basis van de verzamelde onderzoeksgegevens, als minder kansrijk ingeschat.

Cluster	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Gemeente	4	2	3	2	1	2	1	2	2	3
Natuur	1.5	3.5	2.5	2	3	2.5	2	3	3.5	2
Stadium projectplan	4	2.5	3	2	2	3	2	2	3	2
Draagvlak bedrijven	3	3	3.5	2	2	3	2.5	3	3	1.5
Draagvlak omgeving	1.5	1	1	1	1	1	2	1	1.5	1
Energie - coöperatie	4	2	2.5	2	2	2	2	1	1	2
TOTALEN	18	12	15	11	11	13,5	11,5	12	14	11,5
Kansrijk	++	+	++	0	0	++	0	+	++	0

Tabel 2: Uitkomsten onderzoek spinnenweb model per cluster

Het rapport benadrukt ook dat bepaalde stappen complexer blijken te zijn dan aanvankelijk gedacht. Het aangaan van gesprekken om draagvlak te creëren in de gemeenschap wordt door agrariërs als uitdagend ervaren. Ze streven naar de samenwerking met energiecoöperaties om dit proces te vergemakkelijken, maar de relatie tussen agrariërs en energiecoöperaties moet in de meeste clusters nog verder groeien. De rol van gemeenten blijkt cruciaal, aangezien agrariërs weinig ruimte ervaren vanuit diverse gemeenten om nieuwe zoekgebieden te verkennen voor de RES. Dit heeft hun terughoudendheid vergroot om verdere stappen te ondernemen in clusterontwikkeling. Bovendien blijkt dat er meer tijd nodig is om boeren effectief te koppelen aan lokale energiecoöperaties en om gesprekken te initiëren over het verkrijgen van draagvlak in de omgeving. Het is essentieel dat gemeenten het project ondersteunen en openstaan voor de lopende maatschappelijke ontwikkelingen. De ontwikkelingen binnen windenergie op land gaan snel en zijn al veranderd sinds het begin van dit onderzoek een jaar geleden. In een eventuele vervolgoopdracht zouden wij graag in gesprek gaan met de gemeenten Heiloo, Hollands Kroon, Medemblik, Stede Broec en Drechterland, waar zich de meest veelbelovende clusters bevinden. Verder zouden wij extra energie willen inzetten om energiecoöperaties te betrekken bij lopende gesprekken met de agrariërs. Graag zouden wij samen met de agrariërs en energiecoöperaties constructieve gesprekken willen voeren voor het vormen van draagvlak binnen deze gemeenschappen. Die inspanningen zijn gericht op de meest kansrijke clusters, namelijk cluster 1, 3 en 6. Het rapport bevestigt dat sommige stappen in dit proces complexer zijn dan aanvankelijk gedacht, wat de noodzaak van nauwe samenwerking en aanpassingsvermogen benadrukt. Kortom, de identificatie van veelbelovende clusters en hun potentieel om bij te dragen aan duurzame windenergie op land benadrukt dat er waardevolle kansen zijn die het zeker waard zijn om aan te pakken en te ontwikkelen.

Bronnen

RES Viewer: <https://energieregionhn.nl/res-viewer>

RES NHN: <https://energieregionhn.nl/>

Natura2000, NNN en windenergie: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/windenergie-op-land/ecologie/gebiedsbescherming>

BPL en windenergie: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie/Duurzame_energie/Windenergie/Documenten/Ruimtelijke_handreiking_wind_op_land_OV_NH2020.org

Provinciaal blad 2022, 10075 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen. (2022, 22 augustus). <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2022-10075.html>

Visiekaart Wind: <https://www.mnh.nl/wp-content/uploads/sites/15/2019/09/Wind-kaart-v1.pdf>

Google Maps: www.maps.google.nl

Gevoeligheidskaart vogeltrek en windturbines: <https://sovon.nl/sites/default/files/2023-06/Gevoeligheidskaart%20vogeltrek%20en%20windturbines.pdf>

Gevoeligheidskaart broedvogels en niet-broedvogels en windturbines: <https://sovon.nl/sites/default/files/2023-06/Gevoeligheidskaart%20broedvogels%20en%20niet-broedvogels.pdf>